

METODOLOŠKO POJASNILO

IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH

To metodološko pojasnilo se nanaša na objavljanje podatkov:

- Anketa o izobraževanju odraslih, Slovenija, pet letno (Prva objava)
- Anketa o izobraževanju odraslih, Slovenija, pet letno (Elektronska objava)

Vsebina:

1. NAMEN
2. PRAVNA PODLAGA
3. ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI
4. IZBOR ENOT OPAZOVANJA
5. ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV
6. DEFINICIJE
7. POJASNILA
8. OBJAVLJANJE PODATKOV
9. REVIDIRANJE PODATKOV
10. DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA

Pripravili: Darja Vidmar, Urška Arsenjuk

Zadnjič osveženo: 27. 10. 2017

1. NAMEN

Namen objave podatkov je prikazati, v kolikšni meri so odrasli vključeni v katero koli obliko izobraževanja (formalno, neformalno in priložnostno), na kakšne načine pridobivajo znanje (metode, trajanje, način izvajanja, stroški) ter kakšen odnos imajo odrasli do izobraževanja (razlogi za (ne)udeležbo, zadovoljstvo z izobraževanjem). Zanima nas tudi, kako odrasli ocenjujejo svoje znanje tujih jezikov.

Ključne statistike:

- delež vključenih v formalno izobraževanje
- delež vključenih v neformalno izobraževanje
- delež vključenih v formalno ali neformalno izobraževanje
- delež vključenih v priložnostno učenje
- delež odraslih po znanju tujih jezikov

2. PРАВNA PODLAGA

- [Letni program statističnih raziskovanj \(LPSR\)](#):
- [Zakon o državni statistiki](#) (Uradni list RS, št. 45/95 in 9/01)
- Uredba Komisije (EU) št. 1175/2014 o izvajanju Uredbe (ES) št. 452/2008 Evropskega parlamenta in Sveta o pripravi in razvoju statističnih podatkov o izobraževanju in vseživljenjskem učenju glede statističnih podatkov o sodelovanju odraslih pri vseživljenjskem učenju (Uradni list EU L316/4) (CELEX: 32014R1175).

Raziskovanje je usklajeno z mednarodna metodologijo, zato so podatki mednarodno primerljivi.

3. ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI

Objavljeni podatki opisujejo:

- osebo, ki živi v individualnem gospodinjstvu in je stara 18–69 let; prikazujemo jo glede na socialno-demografske značilnosti (spol, starost itd.), glede na vključenost v učne aktivnosti in glede na značilnosti teh aktivnosti in glede na znanje tujih jezikov;
- učno aktivnost, ki jo opazujemo glede na njene značilnosti (npr. vrsta, trajanje, uporabna vrednost, področje, stroške).

4. IZBOR ENOT OPAZOVANJA

Vir podatkov za vzorčni okvir je bil Centralni register prebivalstva (CRP). S stratificiranim dvostopenjskim vzorčenjem so bile v vzorec izbrane 8.504 osebe, živeče v zasebnih gospodinjstvih, metoda izbora in uteži pa sta omogočili, da smo odgovore posplošili na celotno populacijo. Poleg CRP-ja je bil uporabljen tudi okvir popisnih okolišev; ta je bil uporabljen za izbor vzorčnih enot (skupin popisnih okolišev) na prvi stopnji dvostopenjskega vzorčnega načrta. Vzorčne enote smo razdelili na stratume po statističnih regijah (12) in tipih naselja (6):

1. naselja z manj kot 2.000 prebivalci in z manj kot 30 % kmečkih gospodinjstev;
2. naselja z manj kot 2.000 prebivalci in vsaj 30 % kmečkih gospodinjstev;
3. naselja z od 2000 do 10.000 prebivalci;
4. naselja z od 10.000 do 80.000 prebivalci;
5. Maribor (pribl. 93.000 prebivalcev);
6. Ljubljana (pribl. 250.000 prebivalcev).

Tako smo definirali 47 stratumov. Znotraj teh je bilo izbranih 1.063 vzorčnih enot z verjetnostjo, sorazmerno velikosti vzorčnih enot (po številu prebivalcev), in potem je bilo v vsaki vzorčni enoti izbranih 8 oseb. Tako so bile izbrane 8.504 osebe.

5. ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV

Viri podatkov:

- Centralni register prebivalstva (spol, starost, država rojstva, zakonski status)
- statistično raziskovanje Sestava prebivalstva (DEM-PREB/CL)
- statistično raziskovanje Socialno-ekonomske značilnosti prebivalstva in selivcev (SEL-SOC)
- Statistični register delovno aktivnega prebivalstva (poklic, dejavnost)
- Anketa o izobraževanju odraslih

Podatki se zbirajo skombinirano: delno s spletnim vprašalnikom ter telefonskim in terenskim anketiranjem oseb, nekateri podatki pa se pridobijo iz administrativnih in drugih virov. Anketiranci so o anketiranju vnaprej obveščeni, sodelovanje v anketi je prostovoljno.

Najprej se za zbiranje podatkov uporabi spletni vprašalnik. Anketirance, ki nanj ne odgovorijo, vendar pa jim je mogoče določiti telefonsko številko, anketiramo po telefonu iz anketnega studia. Pri telefonskem anketiranju lahko na vprašanja odgovarjala samo izbrana oseba.

Na terenu anketiramo osebe, ki jim ne moremo določiti telefonske številke, ali tiste, ki so po telefonu nedosegljive, ali tiste, ki same želijo, da jih anketarji obiščejo osebno, na domu.. Pri tem anketiranju lahko v imenu izbrane osebe odgovarja na vprašanja vsaka polnoletna oseba, ki živi z s to osebo v gospodinjstvu in ki je po anketarjevi presoji dovolj seznanjena z dejstvi o tej osebi, da lahko odgovarja namesto nje. Telefonsko in terensko anketiranje poteka hkrati.

6. DEFINICIJE

Izbrana oseba

Oseba, stara med 18–69, ki je bila naključno izbrana v vzorec. To je oseba, za katero želimo, da nam odgovori na anketna vprašanja (ali v imenu katere odgovori na ta vprašanja nadomestna oseba).

Skladno z Uredbo (ES) št. 452/2008 naj bi bila izbrana oseba stara 25–64 let, vendar je dovoljeno starostni razpon izbranih oseb razširiti na osebe, stare 18–24 let in 64–69 let.

Gospodinjstvo

Vsaka družinska ali druga skupnost oseb, ki skupaj stanuje in skupaj porablja dohodke za osnovne življenjske potrebe (stanovanje, hrano in drugo), ne glede na to, ali vsi člani stalno živijo v kraju, v katerem je gospodinjstvo, ali pa nekateri izmed njih zaradi dela, šolanja ali iz drugih vzrokov dlje časa (do 6 mesecev) živijo drugje v Sloveniji ali v tujini.

Oseba je član gospodinjstva, če zanjo velja:

- da pretežno biva na tem naslovu,
- da deli stroške z drugimi člani,
- da je začasno odsotna,
 - vendar nima nikjer drugje drugega stalnega naslova,
 - vendar največ 6 mesecev.

Za gospodinjstvo štejemo tudi osebo, ki v kraju anketiranja živi sama in ki drugje nima svojega gospodinjstva (samsko gospodinjstvo).

Osrednji del vprašalnika je namenjen različnim oblikam učenja. Zanima nas vsakršno **namensko** pridobivanje znanja. Pridobivanje znanja je namensko takrat, ko se posameznik vnaprej odloči, da se bo nečesa naučil. Naključno učenje, pri katerem je neko novo znanje ali spretnost le 'stranski produkt' kake druge aktivnosti, se v našem raziskovanju ne upošteva. Pri namenskem izobraževanju ločujemo glede na stopnjo organiziranosti tri skupine tega izobraževanja: formalno izobraževanje, neformalno izobraževanje in priložnostno učenje.

Formalno izobraževanje

Namensko, organizirano in institucionalizirano izobraževanje. Poteka v izobraževalnih ustanovah (šolah, fakultetah), ki sestavljajo izobraževalni sistem neke države. S programi formalnega izobraževanja se pridobi višja stopnja izobrazbe.

Neformalno izobraževanje

Prav tako namenske in organizirane učne aktivnosti, ki lahko potekajo v ustanovah ali zunaj njih. Sem spadajo programi za pridobivanje, obnavljanje, razširjanje, posodabljanje ali poglobljanje znanja, s katerimi pa ni mogoče pridobiti javno veljavne izobrazbe.

Priložnostno učenje

Manj organizirane učne aktivnosti, a še vedno namenske. Upošteva se učenje v družinskem ali prijateljskem krogu, na delovnem mestu ali pa učenje, ki si ga organizira posameznik sam.

7. POJASNILA

7.1 KLASIFIKACIJE

Podatki o državi prebivališča, državljanstvu in državi rojstev staršev se kodirajo glede na šifrant držav in drugih ozemelj, povzet po mednarodnem **standardu ISO 3166**.

Podatki o regiji prebivališča se razvrščajo na podlagi **klasifikacije statističnih teritorialnih enot v EU** (*angl.* Nomenclature of Territorial Units for Statistics, NUTS2).

Podatek o stopnji dosežene izobrazbe, ravni opuščenega formalnega izobraževanja ali usposabljanja in podatek o ravni zadnje aktivnosti formalnega izobraževanja razvrščamo na podlagi nacionalne klasifikacije **KLASIUS-SRV**, s katero razvrščamo aktivnosti in izide izobraževanja in usposabljanja v klasifikacijske skupine oz. kategorije glede na segment, raven oz. podraven ter vrsto. Pri objavljanju podatkov in sporočanju podatkov Eurostatu pa se uporablja Mednarodna standardna klasifikacija izobrazbe, **klasifikacija ISCED 2011** (*angl.* International Standard Classification of Education).

Pri razvrščanju področja najvišje dosežene izobrazbe, področja zadnje aktivnosti formalnega izobraževanja, področja 1. in 2. neformalne aktivnosti se uporablja **klasifikacija KLASIUS-P**, s katero razvrščamo aktivnosti ali izide izobraževanja in usposabljanja v klasifikacijske skupine oz. kategorije glede na področje izobraževanja in usposabljanja. Pri objavi podatkov in sporočanju podatkov Eurostatu se uporablja Mednarodna standardna klasifikacija izobrazbe (*angl.* Fields of Education and Training, **ISCED-F 2013**).

Za razvrščanje podatkov o poklicu zaposlenih anketirancev se uporablja **Standardna klasifikacija poklicev (SKP)**. Pri objavi podatkov in sporočanju podatkov Eurostatu pa se podatki prikazujejo po Mednarodni *standardni klasifikaciji poklicev* (*angl.* International Standard Classification of Occupations, **ISCO-08**).

Standardna klasifikacija dejavnosti (SKD) se uporablja za določanje glavne dejavnosti anketirancev, ki so bili zaposleni. Pri objavljanju podatkov se podatki pretvorijo in se prikazujejo po *mednarodni standardni klasifikaciji dejavnosti* (*angl.* *Statistical Classification of Economic Activities in the European Community*, **NACE Rev. 2**).

Za kodiranje jezikov se uporablja **mednarodni standard ISO 639-2**, ki določa dvo- in tričrkovne kode imen jezikov.

7.2 OBDELAVA PODATKOV

UTEŽEVANJE

Z uteževanjem želimo doseči reprezentativnost vzorca, tako da so uteženi podatki čim boljše ocena opazovane populacije v določeni časovni točki.

Postopek uteževanja se določa glede na vzorčni načrt, neodgovor enote ter glede na razpoložljive pomožne populacijske spremenljivke, ki smo jih uporabili za kalibracijo.

Končna utež enote je tako produkt uteži zaradi verjetnosti izbora enot, uteži zaradi neodgovora ter kalibracijskega faktorja.

STATISTIČNO UREJANJE PODATKOV

Podatke statistično uredimo s kombinacijo sistematskih popravkov in postopkov vstavljanja podatkov. Pri vstavljanju podatkov uporabimo *metodo vstavljanja izračunane vrednosti (vstavljanje logičnih vrednosti)*, *metodo najbližjega soseda*, *metodo notranjega darovalca (hot-deck)* za več spremenljivk, *metodo (rezanega) povprečja* in *metodo najpogostejše vrednosti*.

Več o statističnem urejanju podatkov lahko preberete v splošnem metodološkem pojasnilu [Statistično urejanje podatkov](#).

7.3 NATANČNOST

V statističnih raziskovanjih prihaja do različnih vrst napak, ki vplivajo na točnost statistične ocene (npr. zaradi vzorčnih napak, napak zaradi neodgovora, merskih napak). Napake, ki jih lahko pripišemo slučajnim vplivom, določajo natančnost statistične ocene. Uporabnike statističnih podatkov opozorimo na manjšo natančnost ocene tako, da takšno oceno opremimo s posebno opozorilno oznako ali pa take ocene sploh ne objavimo.

V tabelah, kjer so ocene števila enot z določeno lastnostjo ali ocenjeni deleži enot z določeno lastnostjo izraženi z vrednostmi med 0 in 1, so omejitve pri objavi določene glede na standardne napake (SE) ocen deležev. V teh primerih velja:

Če je standardna napaka (SE) ocene deleža

- 0,05 ali manj ($SE \leq 0,05$), je ocena dovolj natančna, zato je objavljena brez omejitve;
- od 0,05 do vključno 0,15 ($0,05 < SE \leq 0,15$), je ocena manj natančna, zato se označi s črko M;
- večja od 0,15 ($SE > 0,15$), je ocena za objavo premalo natančna, zato je nadomeščena s črko N.

Metodologija izračuna natančnosti je bila spremenjena glede na leto 2011.

Več o natančnosti statističnih ocen lahko preberete v splošnem metodološkem pojasnilu [Natančnost statističnih ocen](#).

7.4 DRUGA POJASNILA

Zaradi zaokroževanja se podatki ne ujemajo vedno.

8. OBJAVLJANJE PODATKOV

Podatke objavljamo:

5-letno:

- Podatkovni portal SI-STAT: Izobraževanje – Anketa o izobraževanju odraslih – [Udeležba po starosti](#), [Udeležba po doseženi izobrazbi](#), [Udeležba po zaposlitvenem statusu](#), [Udeležba po stopnji urbanizacije stalnega bivališča](#).
- Prva objava (Izobraževanje, Nadaljnje izobraževanje in usposabljanje): »Izobraževanje odraslih, Slovenija, 2016«.
- Elektronska objava (Izobraževanje, Nadaljnje izobraževanje in usposabljanje): »Izobraževanje odraslih, Slovenija, 2016«.
- Statistični urad Evropske unije (Eurostat).

9. REVIDIRANJE PODATKOV

9.1 OBJAVLJANJE ZAČASNIH IN KONČNIH PODATKOV

Revidiranje podatkov je načrtovano. Zaradi potreb uporabnikov po pravočasnih informacijah objavimo podatke, ki ustrezajo merilom kakovosti uradnih statističnih podatkov, ne dosegajo pa kakovosti, ki jo je pri takih podatkih mogoče doseči s popolnim zajemom. Podatke revidiramo, ker lahko novejši, popolnejši oziroma kakovostnejši podatki bistveno prispevajo h kakovosti odločanja na podlagi podatkov in ker so zaradi rokov objave, določenih z evropsko zakonodajo, objavljeni na podlagi nepopolnega zajema kot manj natančni.

Podatke o izobraževanju odraslih v Sloveniji, ki so bili objavljeni v podatkovni bazi SI-STAT dne 27. 7. 2017, so bili revidirani in potem ponovno objavljeni z oznako »revidirani podatki«.

9.2 PRELOMI V ČASOVNI VRSTI

V časovni vrsti ni prišlo do prelomov, zato so vse časovne točke primerljive.

Metodološko pojasnilo o revidiranju podatkov je dostopno na spletni strani <http://www.stat.si/dokument/5296/RevidiranjeStatisticnihPodatkovMPsplosna.pdf>.

10. DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA

- Standardno poročilo o kakovosti za raziskovanje
 - Standardno poročilo o kakovosti za raziskovanje Anketa o izobraževanju odraslih za leto 2011 (AIO),
področje: Izobraževanje, podpodročje: Nadaljnje izobraževanje in usposabljanje,
<http://www.stat.si/statweb/Methods/QuestionnairesMethodologicalExplanationsQualityReports>